

राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठे, संलग्नित महाविद्यालये, अभिमत विद्यापीठे, स्वयंअर्थसहाय्यित विद्यापीठे यामधील अंतिम सत्र/अंतिम वर्षाच्या पदवी व पदव्युत्तर परीक्षांचे नियोजन करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण २०२०/प्र.क्र.१२३/विशि-३,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,

दिनांक: १९ जून, २०२०.

संदर्भ:- (१) अवर सचिव (आपत्ती व्यवस्थापन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे पत्र क्र.आव्यप्र- २०१९/प्र.क्र.१/आव्यप्र-१, दि.१९ जून, २०२०.

प्रस्तावना:-

कोव्हीड-१९ या जागतिक महामारीच्या प्रादुर्भावामुळे उद्भवलेल्या गंभीर परिस्थितीवर केंद्र आणि राज्य शासनाने विविध आपत्कालीन उपाययोजना राबविल्या असून शासनाने राज्यात कोरोना विषाणू (कोव्हीड-१९) चा प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी साथीरोग प्रतिबंधक कायदा, १८९७, दिनांक १३ मार्च, २०२० पासून लागू केला आहे. सदर अधिनियमातील कलम २ अन्वये तसेच आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ मधील तरतुदीअन्वये राज्यात टाळेबंदी लागू केली असून कोरोना विषाणू (कोव्हीड-१९) चा वाढता प्रादुर्भाव लक्षात घेता मोठ्या प्रमाणावर लोकांच्या एकत्र येण्यावर निर्बंध घालण्यात आले आहेत.

२. कोव्हीड-१९ या विषाणूमुळे राज्यात सद्यस्थितीत रुग्णांच्या संख्येत दररोज मोठ्या प्रमाणावर वाढ होत असून या साथीचा प्रादुर्भाव राज्यात वाढत आहे. सद्यस्थितीत ४१ महाविद्यालयीन इमारती व १९८ वसतीगृहे विलगीकरणासाठी अधिग्रहीत करण्यात आली आहेत. तसेच, साथरोगाच्या जोखमीमुळे बहुतांश विद्यार्थी हे शैक्षणिक संस्था/ वसतीगृहे सोडून त्यांच्या स्वग्रामी गेलेले आहेत.

३. सद्यस्थितीत राज्यातील १४ सार्वजनिक विद्यापीठांमध्ये अंतिम वर्षाला प्रवेशित असलेले अव्यावसायिक (Non-Professional) अभ्यासक्रमाचे ७,३४,५१६ विद्यार्थी व व्यावसायिक (Professional) अभ्यासक्रमाचे २,८३,९३७ विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. कोव्हीड-१९ मुळे उद्भवलेल्या आरोग्यविषयक जोखीमीमुळे या विद्यार्थ्यांची अंतिम सत्राची/अंतिम वर्षाची परीक्षा जुलै महिन्यात घेणे सद्यस्थितीत शक्य नाही. तसेच या साथ रोगाचे नियंत्रण केव्हापर्यंत शक्य होईल, याबाबत निश्चित कालमर्यादा स्पष्ट नाही. तसेच नवीन शैक्षणिक सत्र सुरु करणे ही

आवश्यक आहे. नवीन शैक्षणिक वर्ष उशिराने का होईना पण सुरु होणार आहेत. त्यामुळे विद्यार्थ्यांचे भवितव्य, त्यांची कारकीर्द अशी अमर्याद कालावधीसाठी रोखून धरणे उचित राहणार नाही.

४. राज्यातील वास्तविक परिस्थिती विचारात घेता, विद्यार्थ्यांचे मोठ्या संख्येने परीक्षेकरिता राज्यातील विविध ठिकाणाहून येणे-जाणे, एकत्र जमा होणे या बाबींचा विद्यापीठाच्या अंतिम वर्षाच्या परीक्षा घेण्यासंदर्भात बैठकव्यवस्था व इतर व्यवस्था करणे यांची व्यवहार्यता तपासणे अत्यंत आवश्यक आहे. तसेच सद्यस्थितीत राज्यातील अनेक महाविद्यालयीन इमारतींचा व वसतीगृहांचा वापर विलगीकरण केंद्र म्हणून करण्यात येत आहे. राज्यात सद्यस्थितीत कोरोना विषाणू (कोव्हीड-१९) चा प्रादुर्भाव मोठ्या प्रमाणात वाढत असल्याने अशा परिस्थितीत विद्यापीठांच्या अंतिम सत्राच्या/ अंतिम वर्षाच्या परीक्षा घेणे व्यावहारिकदृष्ट्या शक्य होत नसल्याने सदर परीक्षांच्या आयोजनाबाबत निर्णय घेणे आवश्यक आहे.

५. प्रचलित कार्यपद्धतीनुसार परीक्षा पद्धतीमध्ये अनेक प्रक्रियांचा समावेश असून त्यामध्ये प्रश्नपत्रिका तयार करणे, परीक्षेसाठी बैठकव्यवस्था करणे, उत्तरपत्रिका तपासणे, गुणपत्रिका तयार करणे, निकाल घोषित करणे, फेरमूल्यांकन करणे, परीक्षेसाठी पोलीस बंदोबस्त ठेवणे अशी अनेक कामे समाविष्ट आहेत. याकरिता मोठ्या प्रमाणावर प्रशासकीय यंत्रणेची व मनुष्यबळाची आवश्यकता असून या प्रक्रियेतील समाविष्ट घटकांपैकी एकाही व्यक्तीस कोव्हीड-१९ चा प्रादुर्भाव झाल्यास त्याची लागण मोठ्या संख्येने इतर घटकांमध्ये होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. यामुळे विद्यार्थी, शिक्षक, पोलीस व विद्यापीठ/शैक्षणिक संस्थेच्या प्रशासनातील इतर सहभागी घटक यांच्या आरोग्यास गंभीर धोका उत्पन्न होऊ शकतो.

६. या पार्श्वभूमीवर राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठे व संलग्नित महाविद्यालयांमध्ये शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० व २०२०-२१ साठीचे वेळापत्रक, सत्र परीक्षांची फेररचना व निकाल जाहिर करणे या संदर्भात विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मार्गदर्शक सूचनांच्या आधारे नियोजन करण्यासाठी नेमण्यात आलेल्या राज्यस्तरीय समितीने आपला अहवाल शासनास दि.६ मे, २०२० रोजी सादर केला असून शासनाने सदर अहवाल दि.८ मे, २०२० रोजी स्वीकृत केलेला आहे. या समितीने केलेल्या शिफारशींच्या आधारे राज्यातील अकृषी विद्यापीठे व संलग्नित महाविद्यालयांमध्ये शैक्षणिक कार्यक्रमासंदर्भात नियोजन करण्यात आलेले आहे. तथापि, प्राप्त परिस्थितीत या शिफारशींनुसार अंतिम सत्राच्या/ अंतिम वर्षाच्या परीक्षांचे आयोजन करण्याबाबत प्रभावी उपाययोजना करून निर्णय घेणे आवश्यक ठरले आहे.

७. राज्यातील कोव्हीड-१९ या साथरोगाची परिस्थिती विचारात घेता, सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षाकरिता पारंपारीक (अव्यावसायिक) अभ्यासक्रमांच्या पदवी/ पदव्युत्तर वर्गाच्या अंतिम

सत्राच्या/अंतिम वर्षाच्या परीक्षा रद्द करण्यासंदर्भात, आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ च्या कलम १८ व या अधिनियमातील संबंधित इतर तरतुदीनुसार, या अधिनियमाअन्वये घटीत राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाच्या दिनांक १८ जून, २०२० रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये या संदर्भातील प्रस्ताव विचारार्थ ठेवण्यात आला होता. या बैठकीचे इतिवृत्त उपरोक्त संदर्भ क्र.(१) अन्वये महसूल व वन (आपत्ती व्यवस्थापन) विभागाकडून दि.१९ जून, २०२० रोजी प्राप्त झाले आहे. या बैठकीतील निर्णयानुसार पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे:-

शासन निर्णय:-

राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठे, अभिमत विद्यापीठे, स्वयंअर्थसहाय्यित विद्यापीठे व त्यांच्या संलग्नित महाविद्यालये यामधील शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० करिता पदवी/ पदव्युत्तर वर्गाच्या अंतिम सत्राच्या / अंतिम वर्षाच्या परीक्षांच्या आयोजनाकरिता विद्यापीठांनी खालील (अ) मधील मुद्दा क्र. (१) व (२) प्रमाणे कार्यवाही करावी:-

(अ) अव्यावसायिक (पारंपारीक) अभ्यासक्रम:-

- (१) मागील सर्व सत्रात उत्तीर्ण झालेल्या ज्या अंतिम सत्रातील/वर्षातील विद्यार्थ्यांना परीक्षा न देता पदवी प्रमाणपत्र हवे असल्यास तसे त्यांच्याकडून लेखी स्वरूपात घेऊन विद्यापीठांनी योग्य ते सूत्र वापरून त्यांचा निकाल घोषित करावा.
- (२) मागील सर्व सत्रात उत्तीर्ण झालेल्या अंतिम सत्रातील/वर्षातील ज्या विद्यार्थ्यांना परीक्षा द्यायची इच्छा असेल तसे त्यांच्याकडून लेखी स्वरूपात घेऊन त्यांना परीक्षेस बसण्याची संधी देण्यात यावी. अशा विद्यार्थ्यांच्या परीक्षा कोणत्या महिन्यात घेता येऊ शकतील, याची कोव्हिड-१९ च्या आजाराचा स्थानिक पातळीवरील प्रादुर्भाव व स्थानिक परिस्थिती विचारात घेऊन, तसेच संबंधित जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष, आपत्ती निवारण प्राधिकरण यांचेशी विचारविनिमय करून विद्यापीठांनी निर्णय घ्यावा व त्यानुसार वेळापत्रक जाहिर करावे.
- (३) ज्या अंतिम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांचा बॅकलॉग आहे, त्यांच्या बॅकलॉगच्या विषयांच्या परीक्षेसंदर्भात विद्यापीठांचे कुलगुरु व संबंधित अधिकारी यांची शासनस्तरावर बैठक घेऊन विचारविनिमय करून निर्णय घेण्यात येईल.

(ब) व्यावसायिक अभ्यासक्रम (अभियांत्रिकी, फार्मसी, हॉटेल मॅनेजमेंट, व्यवस्थापनशास्त्र, वास्तुकला, प्लॅनिंग, संगणकशास्त्र, विधी, शारीरिक शिक्षण, अध्यापन शास्त्र)

राज्यातील कोव्हिड-१९ ची परिस्थिती विचारात घेता, व्यावसायिक अभ्यासक्रमांच्या अंतिम सत्राच्या/अंतिम वर्षाच्या परीक्षा घेता येणार नाहीत. त्या विद्यार्थ्यांकरिता अव्यावसायिक अभ्यासक्रमाप्रमाणेच उपरोक्त (अ) मधील अ.क्र. (१), (२) व (३) प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येईल, असा निर्णय राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाच्या बैठकीत घेण्यात

आला आहे. त्यास मान्यता देण्याची विनंती संबंधित व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या संबंधित शिखर संस्थेस करण्यात येईल. त्याबाबत स्वतंत्ररित्या कळविण्यात येईल.

२. प्रस्तुत शासन निर्णय, आपत्ती व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ अन्वये घटीत राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाच्या दिनांक १८ जून, २०२० रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये घेण्यात आलेल्या निर्णयानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.
३. यासंदर्भात सर्व संबंधित विद्यापीठांनी आवश्यक ती कार्यवाही करावी.
४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२००६१९१३१४३३९६०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(सतिश तिडके)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत-

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. मंत्री, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा. राज्यमंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा. राज्यमंत्री, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
८. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
९. मा.सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. मा.सचिव, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. मा.कुलगुरु, सर्व अकृषी विद्यापीठे
१२. मा.कुलगुरु, सर्व अभिमत विद्यापीठे
१३. मा.कुलगुरु, सर्व स्वयंअर्थसहाय्यित विद्यापीठे
१४. मा.कुलगुरु, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर तंत्रशास्त्र विद्यापीठ, लोणेरे, रायगड

१५. मा.कुलगुरु, कवि कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेक, नागपूर
१६. मा.कुलगुरु, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
१७. संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र, पुणे
१८. संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र, मुंबई
१९. संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र, मुंबई
२०. निवडनस्ती (विशि-३).